

Neža Kočnik

Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru
neza.kocnik2@um.si
ORCID: 0009-0003-8318-2179

»Tjab dulina člouk je lice dau«: Narečna poezija Vinka Hrovatiča

Pesniški opus Vinka Hrovatiča je neločljivo povezan s trboveljskim rudarskim okoljem, v katerem se je oblikoval kot posameznik in kot pesnik. Prispevek analizira izbrani korpus njegove poezije, in sicer z motivno-tematskega, jezikovnega in verzološkega vidika ter tako osvetljuje del narečnoslovenske literarne krajine. Jezikovna analiza se osredotoča na pesniške primere, ki odražajo posavske (glasovne in oblikovne) narečne značilnosti, verzološki del pa se osredinja na narečno rimo.¹

Gljučne besede: narečna poezija, slovenski verz, Vinko Hrovatič, posavsko narečje, zagorsko-trboveljsko podnarečje

“To You, Valley, Man Gave His Face”: The Dialect Poetry of Vinko Hrovatič

The article analyses a selected corpus of Hrovatič's poetry from thematic–motivic, linguistic, and versological perspectives, thereby shedding light on a segment of the dialectal Slovene literary landscape. The linguistic analysis focuses on poetic examples that reflect Posavian dialectal features (phonological and morphological), while the versological section concentrates on the dialect rhyme.

Keywords: dialect poetry, Slovene verse, Vinko Hrovatič, Posavje dialect, Zagorje–Trbovlje sub-dialect

0 Uvod

Vinko Hrovatič (3. april 1932–8. februar 2012, Trbovlje) je otroštvo in mladost preživel v rudarskih stanovanjskih kolonijah v Trbovljah, kjer so večinoma živeli rudarji z družinami. Naselja so bila tesno povezana z industrijskim razvojem kraja in so združevala prebivalce različnih narodnih in kulturnih okolij, kar je prispevalo k oblikovanju specifične, lokalno zaznamovane skupnosti (Lenarčič 1999: B). Čeprav so Trbovlje upravno sodile k Štajerski, je bila zaradi prepletanja prebivalstva njihova kulturna podoba izrazito razgibana. Takšno okolje je vplivalo tudi na razvoj

¹ Prispevek je nastal v okviru Raziskovalnega programa št. P6-0156 (Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine (2020–2027); vodja programa prof. dr. Marko Jesenšek), ki ga sofinancira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna. Analiza dela izbrane poezije je bila izvedena v okviru magistrske naloge Verz slovenske narečne poezije, ki je nastala pod mentorstvom zasl. prof. akad. Borisa A. Novaka in red. prof. dr. Jožice Škofic, ki se jima na tem mestu iskreno zahvaljujem.

posebnega jezikovnega izraza – *trboveljščine*, ki je v zavesti govorcev dojeta kot samosvoja narečna govornica, močno navezana na rudarsko preteklost (in sedanost) njihovih krajev.

Bivanje v rudarskih kolonijah so zaznamovali revščina, fizično naporno delo in skromne življenjske razmere, a med prebivalci so se kljub temu utrjevale vrednote solidarnosti, poštenosti, delavnosti in skupne blaginje. V posameznih stanovanjskih objektih je pogosto prebivalo več sto ljudi, med njimi veliko otrok, kar je ustvarjalo poseben družbeni mikrokozmos, primerljiv z drugimi rudarskimi naselji v Zasavju. V takšnem okolju so se spontano oblikovali lastni običaji, jezikovne posebnosti in specifični odnosi, ki jih je Hrovatič v svoji poeziji z izjemno natančnostjo beležil (Lenarčič 1999: D–E).

Pesniško govornico delavske poezije Vinka Hrovatiča dialektologinja Martina Orožen v analizi govorov hrastniške okolice označi kot izjemo avtentično. Pravi, da je pesnik v svojih pesmih »ohranil in oživil tipično zožen doživljajski svet delavcev, rudarski način življenja, enak v petek in svetek, vezan na jamo, kolonijo, gostilno, sožitje knapov in njihovih družin, njihovo psihološko podobo, značajsko stanovsko odprtost in tovarištvo« (Orožen 2009: 397).

Hrovatičevo poezijo je podrobno analizirala Marija Stanonik in ji v svoji monografiji *Slovenska narečna književnost* (Stanonik 2007) namenila samostojno poglavje.

1 Izbor gradiva

Hrovatič je pesniti začel že kot najstnik, njegov ustvarjalni zagon pa ni opešal ne ob redni zaposlitvi ne ob soočanju s težko boleznijo v kasnejšem življenjskem obdobju. Njegov opus je izredno ploden: obsega kar 53 pesniških zbirk, od katerih je 24 napisanih v narečju. Je avtor 191 sonetnih vencev in več kot 10.000 aforizmov. V središču pričujoče raziskave so pesmi iz zbirke *Kua se u Trboulih gudi* (Hrovatič 1999), ki je poleg zbirk *Ku srječaš u Trboulih znanca*, *Kulkrtul* in *Tem ku je jama* vključena v prvo knjigo njegove istoimenske tetralogije. Prva knjiga obsega 822 strani, druga, ki vključuje zbirke *Trn u pjat*, *Kumi sm te najdu*, *Simadonu se zastjuoj*, *Put bukujem u senc*, *Put Špicbjergam gre sonce dual* in *Že zjutri sm dan spuznou*, ima 717 strani, tretja (zbirke *Barbara*, *Isput Klječke*, *Pu dulin* in *Žlindrniku knap Nejče*) šteje 675 strani, četrta, ki vključuje zbirki *Rejtje* in *Tink Tonka*, pa 736 strani. Skupaj Hrovatičeva tetralogija, ki je izšla v samozaložbi,² torej obsega 2935 strani (Stanonik 2007: 225).

² »Za avtorja je tragično, da je moral doslej vse svoje pesniške zbirke izdati samozaložniško v zelo malo izvodih ali jih je celo unikatno sam stiskal in zvezal.« (Stanonik 2007: 225)

V pričujočo analizo je vključenih 32 pesmi,³ ki skupaj štejejo 121 kitic oz. 484 verzov.

2 Motivno-tematska analiza

Marija Stanonik je v poglavju *Vinko Hrovatič: narečni ep Kaj se v Trbovljah godi* (2007: 224–328) podala obsežno, natančno in pronicljivo motivno-tematsko analizo Hrovatičeve poezije. Na podlagi v pričujočo analizo vključenih pesmi lahko izrišemo pet temeljnih tematskih poudarkov, ki so v nadaljevanju ponazorjeni vsak s po eno pesmijo.

2.1 Identiteta knapa in njegova vloga v družbi

V središču Hrovatičevega pesniškega sveta je identiteta »knapa« v širšem družbenem in zgodovinskem kontekstu. Pokončni delavci v rudniku preraščajo v nosilce kolektivnega dostojanstvenega boja. V pesmi *Trbouci smo zmeri bli duobr ludje* je izrisan portret trboveljskih knapov, ki so formalno podrejeni cesarjem in kraljem, v resnici pa ujeti v revščino in krute delovne razmere. Pesemski subjekt poudarja moralno in čustveno moč Trboveljčanov, ki »še znajo ljubiti posvetne reči« in katerih pesem bo »pela do konca v temi«. Sočasna raba zgodovinsko-eksistenčne in etično-afektivne perspektive pogloblja podobo skupnosti kot ponosne in notranje močne, a hkrati izkoriščane in potisnjene na rob družbe. *Trbouska dolina* pesemskemu subjektu pomeni prostor spomina, kamor se vrača, da bi ponovno vzpostavil dom in skupnost. Povezanost med domačo dolino in posameznikom kljubuje moči časa in vztraja tudi po tem, ko subjekt zapusti domači kraj.

Trbouci smo zmeri bli duobr ludje
use smo muguoče pučjel že na svejt
pu jamah smo kuolm kupal že klečje
in znal smo zažingat pred mnogm že prejt.

Cesarji udani in kralji smo bli
trpel smo kot sužni za bulše nam dni
pu želi pa zdej se še nem ne gudi
zdej slabše kut jenkrat neš knap kle živi.

Vejš jeno pa zmeri še guar nes drži
de lubit še znamo pusvejtne reči

³ Pesmi so bile izabrane z različnih mest v zbirki, da bi bil vzorec čim bolj reprezentativen.

pu dnevi in tudi ku nuč se nardi
od zmeri za tu nam še buh sam skrbi.

Drgačni neč nismo kut drugi pu svejt
du kuonca bo pejsm nam pela u tem
kr babe še nuosjo udzadi in sprejd
nej buh da de doug im še služmo zusem.

26. 5. 1998

(*Trbouci smo zmeri bli duobr ludje*, Hrovatič 1999: 4)

2.2 Delo v jami in knapovski vsakdan

Hrovatič v številnih pesmih v ospredje postavlja izkušnjo telesno naporenega dela v rudniku ter utrujenost in nevarnosti, ki so z njim neločljivo povezane. Notranji svet knapov razkriva s pomočjo humorja in samoironije, pri čemer se njihova eksistenca kaže kot nenehno nihanje na robu preživetja. Pesem *Pu kulm skuz me trajba* tematizira neprekinjeno delovno obremenitev pesemskega subjekta, ki si ne more privoščiti niti kratkega počitka. Delo prežema vse ravni njegovega bivanja in postane samoumevna življenjska stalnica. Kljub zavedanju o neizbežnosti takšnega vsakdana subjekt ohranja duhovitost in premeteno iznajdljivost, ki delujeta kot vitalistični odgovor na izčrpavajoče razmere. V pesmi *U črni tem jami* je v središču »perkmandelc«, tj. mitološka figura rudarskega podzemlja, prikazana kot bitje teme, odmaknjeno od svetlobe in življenja. V pesmi *So včiri perkmandelca z jame nagnal* se motiv perkmandelca pojavi v okviru moralnega preloma, saj je njegovo izgnanstvo iz jame povezano z nesrečami in s smrtjo, ki je razumljena kot posledica kršenja rudarskega reda. Pesem *U jam znam jest filat* razpira dvojno identiteto knapa, ki je čez dan izčrpan delavec v jami, zvečer pa se preobrazi v glasbenika in zabavljača. Igranje klarineta simbolizira osebno strast in kulturni odpor, obenem pa nakazuje prehod iz vloge sužnja »prekletega kolna« v aktivnega ustvarjalca. Pesem *Ga hauamo knapje u jam* humorno upodablja tipičen delovni dan v jami: skupinsko delo, malico, preoblačenje in druge rutinske prizore. Sredi te navidezne sproščenosti se pojavi podoba žene doma, ki osamljena zre skozi okno. Odtujenost v partnerskem odnosu se izostri v pesmi *Ku si zjutri s šihta pršu*, v kateri pesemski subjekt opisuje prihod iz nočne izmene, poskus prebujanja partnerice ter sledeči prepir. Ljubezen je zaznamovana z zamerami in utrujenostjo, ironija pa razgalja globoko napetost v partnerskem odnosu, ki deluje kot kritika socialnega ter intimnega razkroja, ki ga povzroča dolgotrajno delo v jami. V pesmi *Kua ujam si pustu kumerat* je odnos knapov do nadrejenih in delovnega sistema prežet z jasno ironijo, pri čemer sta garaštvo in birokratizacija oblasti izpostavljena skozi parodično perspektivo. *Kja pu kuolm rat je huadu* tematizira telesno in duševno izčrpanost, ki

je posledica dolgotrajnega dela v jami. Subjekt nakaže zamenjavo tradicionalnih družinskih vezi s tovarištvom v rudniku, kar razkriva razpoke v intimnih odnosih, hkrati pa potrjuje rudarsko solidarnost in tovariškost kot edino zanesljivo obliko povezanosti. V pesmi *Če boš knapa kdej uprašu* se pesemski subjekt retrospektivno ozre na svoje knapovsko življenje, ki ga zaznamujeta izpraznjenost in izguba volje. Ob vprašanju o zadovoljstvu z življenjem prizna, da ga delo ni uničilo telesno, a mu je odvzelo življenjski zagon in sposobnost smeha. Osrednji motiv pesmi *Gjej tje muoje stare ruoke* so postarane roke pesemskega subjekta, nekoč sposobne različnega dela, danes pa brez moči in družbene vrednosti. V ospredju sta občutek izgube funkcionalnosti in identitete, ki ju spremlja ponos na preteklo delo. V zaključku se subjekt obrača k mlajšim rodovom, ki morda ne bodo več razumeli pomena knapovske izkušnje, pri čemer se izriše tudi razredna dimenzija – ded ni bil zgolj navaden delavec, temveč »gospod v jamah«, nosilec nekdanjega delavskega dostojanstva.

Če boš knapa kdej uprašu
 če je zaduvuolen biu
 rjeku ti bo de punuašu
 se je zmiri kr je striu.

Jama črna ga ni strla
 sonce zdej mu sije še
 vuola pa mu je umrla
 de še kdej zasmeje se.

Kut bi ruoke mu porejzu
 blu mu je hudu tekrat
 ku se ujam ni vjač naprejzu
 muoru pezinist je sam pustat.

Zdej za štaló tem pusjeda
 kure pase douge dni
 pa buji se de ujeda
 mu udnjase zadne tri.

11. 6. 1998

(*Če boš knapa kdej uprašu*, Hrovatič 1999: 122)

2.3 Spomini, starost in propad rudarskega sveta

Hrovatič v pesmih obuja spomine na rudarsko preteklost, premišljuje o minljivosti, propadanje nekdanje skupnosti pa doživlja kot globoko osebno izgubo. Pesem *Knap pa rejs ni filozof* vzpostavlja napetost med delavskim in izobraženim svetom. Pesemski subjekt v imenu knapov zagovarja lastno, izkustveno znanje kot enakovredno ali celo bolj verodostojno od akademskega »latinskega« znanja. Izraža ponos na praktično modrost, hkrati pa se pesem z rahlo cinično distanco odziva na visoko (formalno) izobrazbo, ki ne razume resničnosti dela v jami. Elegična pesem *Knap nkol zarejs ne juoka* upesnjuje notranje stanje ostarelelega knapa, ki kljub telesni in čustveni bolečini ne zmore jokati. Trpljenje ostaja potlačeno, solze zadržane, bolečina pa se kopiči v notranjosti. Pesemski subjekt se ozira na življenje, zaznamovano z odrekanjem, bolečinami in zamujenimi priložnostmi. Pesem *Ku penzija jenkret me srječa* z izrazito ironijo razvija fantazijo o upokojitvi. Subjekt si predstavlja konec garanja, odložitev orodja in mir, v katerem bi poslušal novice o porokah in pogrebih. Podoba pokoja je zaznamovana s telesno izčrpanostjo, a tudi z željo po druženju, petju in tovarištvu. V pesmi *So spraul knape na kulejne* je v ospredju zaničevalen odnos družbe do knapov, ko ti niso več »uporabni« za delo v jami. Pesem *Cuote so čudne pred jamo visele* oriše prizor pred jamo, kjer visijo stara rudarska oblačila, personificirana kot nemi pričevalci preteklosti. Opuščeni predmeti ustvarjajo občutek, da rudarski svet nepreklicno izginja, zato pesem učinkuje skoraj kot epitaf nekdanjega poklica in načina življenja. *Šlemal so učasih u jamo nazaj* odpira pogled v čas, ko je bila jama zaprt mikrokozmos, ki je popolnoma prekrival zunanji svet. Z njenim izginotjem se v pokrajini kažejo sledovi razkroja, voda in luna pa soustvarjata fantazmagorično podobo, v kateri se perkmandelc pojavi kot duh pozabljene dobe. V pesmi *Kulk sm tem u jam pregraru* se pesemski subjekt retrospektivno sooča z lastno delovno izkušnjo. Priznava, da je v jami izgubil samega sebe ter odnose z bližnjimi, zdaj pa mu ostaja spoznanje, da je bilo trpljenja veliko, koristi pa malo. Izpostavljene so slabe plače, pomanjkanje, telesna izčrpanost in vse manjše družbeno priznanje dela. *Dragi muaj knapje* deluje kot poslovilni nagovor, v katerem se starejši knap v vlogi očeta ali mentoraj obrača na mlajšega. V pripovedi o izgubi dela ali izločitvi iz skupnosti se razkriva žalost ob koncu življenjskega obdobja. Čeprav subjekt želi, da bi spomin ostal, se zaveda, da se bo stik med generacijami pretrgal in da nova doba ne bo ohranila starih vezi. Pesem *Knapusko smo fano* obuja spomin na nekdanjo knapovsko skupnost, ki je bila nekoč ponosna, energična in povezana, danes pa je njen duh izginil. Pesemski subjekt občuti izgubo tovarištva in čustvene bližine, ob izgubi jame pa slabi tudi njegova notranja moč. *Kua je tu knapuska jama* s sarkazmom prikazuje knapovsko resničnost skozi pogled mestne gospe, ki rudarskega dela ne razume. Ironični kontrasti med mestom in jamo, obiljem in revščino ter navidezno izobraženostjo in surovo delavsko realnostjo razkrivajo družbeno realnost rudarjev.

Pesem *Dva sta s šaflo jeden s krampam* pa v humornem tonu oriše droben prizor iz knapovskega vsakdana, ko se rudarji po napornem delu zatečejo v gostilno, kjer v sproščenem druženju iščejo kratkotrajno olajšanje.

So spraul knape na kulejne
iz jam so ih na svjatl dal
zdej mječejo im še pulejne
hmal bojo sezniš nučeval.

Prkljete kurbe nepuštjane
smo zause učasih duober bli
prvice zdej ni vjač nubjane
crkujemo pumalem usi.

Kua le perkmandelc ujam še dela
nej pride zdej se ven jezit
nej vuodja knapom bo brez dela
guspudam kaže puot urit.

17. 6. 1998

(*So spraul knape na kulejne*, Hrovatič 1999: 170)

2.4 Intimnost, erotika in partnerske napetosti

Partnerski odnosi so mestoma upesnjeni z ironično distanco in erotičnimi namigi. Erotika je pogosto prepletena z delom, utrujenostjo ali alkoholom, zato so razmerja zaznamovana z napetostmi, nesporazumi in humornimi prelomi. V pesmi *Knap je malgdaj šou zduline* se razkriva knapova želja po umiku iz vsakdanjosti – tako iz domače doline kot iz ponavljajoče se rutine. Iskanje »mejstne« zabave pomeni poskus zamenjave domače monotonosti za živahnejše okolje, praviloma v gostilni. Alkohol nastopa kot skoraj stalni spremljevalec, petje pa kot edina oblika utehe. Pesem *Če vidiš gdaj knapusko dlan* v ospredje postavlja knapovo nežnost, ki kljub grobosti dela in vsakodnevnemu garanju omogoča notranji mir. Pesemski subjekt z občudovanjem opisuje partnerko, do katere goji spoštovanje in ljubezen. V pesmi *Vejš kulk lejt sm kuapu kuolm* se v retrospektivi izrisuje skupna življenjska pot pesemskega subjekta in njegove ljubezni: skupaj sta ustvarila dom, se podpirala in si delila vsakdan. Nato sledi prelom – pojav tihe in krivične smrti, ki ljubljeno osebo nasilno in brez vprašanja vzame. V sklepnem prizoru, ko lirski subjekt sedi pod brezo in se tolaži z mislijo, da »vse mine«, se ljubezen pokaže kot edino sidro smisla.

Vejš kulk lejt sm kuapu kuolm
 z mislijo na tjabe šou sm ujamo
 bla z menuoj si na upau in uzuolm
 ku sm brjedu učasih trdo tjamo.

Kupla sma na starost kajžo
 pa pu svuoje srječo sma kuvala
 dala drug sma drugemu kurajžo
 mal sma delala mal pa kramlala.

Ni pravičn biu buh uočē
 neč kaku bo samem mjan ni uprašu
 skljanu je imejt de tjabe hoče
 de se z dušo čisto bo punašu.

Zdej se kja na hrib pustaum
 izpud brejze bele zrem duline
 sam za sjabe bol kut drugm praum
 se tulažm jenkrat pa use mine.

20. 7. 1998

(*Vejš kulk lejt sm kuapu kuolm*, Hrovatič 1999: 285)

2.5 Resignacija, smrt in metafizični obup

Nekatere pesmi se postopoma odmikajo od konkretnih podob rudarskega vsakdana in se usmerjajo v temeljna bivanjska vprašanja. Pesemski subjekt v teh besedilih išče uteho, odgovore ali vsaj dostojen izhod iz življenja, ki ga je izčrpalo z neprekinjenim delom, izgubami in osamljenostjo. V pesmi *Tem ku je jama* se jama kaže kot nasprotje domačega okolja, a tudi to pesemskemu subjektu ne nudi več opore. Mladi knap je ujet v brezkončen delovni krog, starejši pa brez cilja in smisla nemočno leži. Jama ostaja prostor nuje, a zunaj nje ni več življenja, ki bi bilo celovito in izpolnjujoče. Sklepna kitica prinaša grenko spoznanje, da ne gre zgolj za telesno utrujenost, temveč za globoko bivanjsko otopelost. Pesem *Ti si na bulšm ku rineš kja ujamo* pesemski subjekt z zavistjo opazuje drugega knapa, medtem ko sam tava brez prave poti in jasnega smisla, sistem pa ne dopušča umika ali rešitve. V tem mračnem kontekstu se pojavi nenaden sklep, da slabše, kot je zdaj, ne more več biti. *Tjab dulina člouk je lice dau* prinaša sklepno priznanje življenju in prostoru, ki mu je človek daroval vse. Po njem ostaja prošnja, naj njegova pesem še dolgo živi in naj njegove sledi ne izginejo pod pritiskom časa. Dolina se izkaže kot središče dela, identitete, izročila in ljubezni. Trditev, da bi z njenim izginotjem propadla tudi sama božja prisotnost, deluje kot pesniški manifest:

pesem postane zadnje zatočišče človekovega obstoja, način preživetja onkraj izgube in pozabe.

Tjab dulina člou je lice dau
mal je uprašu kam nej kej pustau
staro je pred bulšim še umiku
zmiri je puđuobo novo sliku.

Nejki člouk te pruosm pusti
mi nej u pejsmi dougo še živi
poni hunti jame stare štale
use reči ku so spumin mi dale.

De bo stari knap še dougo žiu
de bo praulica mrbit sm kriü
če pa gdaj bi mogla ta umreti
sam buh ne bi mogu preživeti.

31. 7. 1998

(*Tjab dulina člou je lice dau*, Hrovatič 1999: 304)

3 Jezikovna analiza

3.1 Zagorsko-trboveljsko podnarečje posavskega narečja

Hrovatič piše v (definirano sinhrono, tj. po strukturnem merilu) zagorsko-trboveljskem podnarečju posavskega narečja štajerske narečne skupine. Z diahronega stališča gre za narečje dolenske narečne ploskve južne slovensščine, ki izmed starejših glasovnih inovacij izkazuje zgodnje (12. stol.) raznosnjenje psl. nosnih samoglasnikov: issln. $*\epsilon/*\varrho > JV$ sln. $*\ddot{a}, *â$) in posledična prvotno ozka kakovost refleksa psl. jata: issln. $*\check{e} > JV$ sln. $*\check{e}$ [e] in zgodnjo (12./13. stol.), tj. splošnoslovensko diftongizacijo issln. $*\check{e}/*\check{o}$ (njuni refleksi so padajoči diftongi); od mlajših glasovnih inovacij pa zgodnje (13./14. stol.) daljšanje issln. kratkih akutiranih zložnikov v nezadnjem besednem zlogu (issln. $*-\check{V} > Z$ in J sln. $*-\check{V}$). Severovzhodni del južnoštajerske narečne ploskve, kamor sodi tudi posavsko narečje, izkazuje *e*-jevsko vokalizacijo polglasnika (Šekli 2009: 304). Dolgo naglašeni vokalizem in konzonantizem posavskega narečja izkazujeta prvotni dolenski razvoj, »od severozahodnega predela Zasavskega hribovja ter od Trojan oz. Čemšenika do Šmohorja nad Laškim pa vdirajo vanj nekatere gorenjsko-štajerske izoglose (tako npr. prehod $g > /x$; $n > n$, preobrazba sklopov $\check{s}\check{c} > \check{c}$, $\check{c}\check{r}\check{e} > \check{c}e$, $\check{z}\check{r}\check{e} > \check{z}e$, $tj > k$ in še kaj), ki se v južnem mejnem pasu preko Save na Kranjskem, na stičišču z vzhodnodolenskim govori ustavijo« (Orožen 2009: 394). V oblikoslovju, ki izkazuje

dolenjsko podstavo, je pomembna inovacija izguba srednjega spola (maskulinizacija neuter) v ednini in deloma v množini, ki izkazuje feminizacijo.

Martina Orožen ugotavlja, da so »Odkritje premoga v Zagorju, Trbovljah, Hrastniku, Hudi jami pri Laškem, na Breznu, v Govcah, začetki rudarstva na prelomu 18. in 19. stoletja [...] in njegov razvoj skozi 19. stoletje vse do zaprtja rudnikov [...] v sodobnosti, zaznamovali govor prebivalcev v novonastalih bivališčih v revirjih s priseljevanjem prebivalstva, zlasti pa s prevzemom, osvojitvijo »knapovske šprahe« za vsakdanjo rabo, rudarske terminologije v nemški govorni podobi« in navaja, da obstaja 1080 rudarskih besed, od katerih jih je kar nekaj mogoče najti v Hrovatičevem pesniškem ustvarjanju (Orožen 2009: 396–397).

3.2 Hrovatičev zapis narečja v pesniški zbirki *Kua se u Trboulih gudi*

Pesmi so neonaglašene, Hrovatič diftonške odrazi zapisuje z <ej> in <je> oz. <uo> in <ua>, polglasnika ne zapisuje (npr. *čudn*, *budn*).⁴ Predlog v zapisuje z grafemom <u> in je večinoma pridružen jedru predložne zveze (*uvječnost*,⁵ *usenco*,⁶ *ujam*).⁷ Izglasne zveneče nezvočnike zapisuje z njihovim rezultatom asimilacije ustreznimi grafemi: *Kja po kuolm rat je huadu*.

Moderno vokalno redukcija se v zapisu odraža npr. pri slabitvi kratkega *a* (vezn *de*) in *i* (nikalni zaimek *neč*, časovni prislov *kdej*, *zdej* itd.).

3.3 Glasoslovje

V Hrovatičevih pesmih lahko najdemo primere, ki izkazujejo naslednje posavske glasoslovne značilnosti:

- *ej* za stalno dolgi jat in kratki akutirani jat v nezadnjem besednem zlogu (issln. **ě*/**ě*- > *eĭ*): ITed m *svejt*, ITed ž *pejzm*; 2ed sed *vejš*; prisl_{kraj} *sprejd*; predl *prejt*,⁸
- *je* za stalno dolgi **ě*, kratki akutirani **ě*- v nezadnjem besednem zlogu, stalno dolgi **ē* in novoakturiani **ě*- v nezadnjem besednem zlogu (issln. **ě*/**ě*- -/**ě*/**ě*- > *ie*): ITed ž *lubjezn*,⁹ 1ed sed *gljedam*,¹⁰ 3mn sed *mječejo*,¹¹

⁴ *Knap nkol zarejs ne juoka.*

⁵ *Knap nkol zarejs ne juoka.*

⁶ *Ku penzija jenkret me srječa.*

⁷ *So spraul knape na kulejne.*

⁸ *Trbouci smo zmeri bli duabr ludje.*

⁹ *Trbouska dulina.*

¹⁰ *Pu kulm skuz me trajba.*

¹¹ *So spraul knape na kulejne.*

- *uo* za stalno dolgi * \bar{o} , kratki akutirani * \acute{o} - v nezadnjih besednih zlogih in novoa-
kutirani * \grave{o} - v nezadnjih besednih zlogih (issln. * \bar{o} /* \acute{o} -/* \grave{o} - > *uo*): ITed ž *puot*,¹²
- *je* za umično naglašeni **e* (issln. umično naglašeni **e* > *je*): Red s *čjela*;¹³
števil *jedn, jeden*,¹⁴
- *ua/uo* za umično naglašeni **o* (issln. umično naglašeni **o* > *ua/uo*): Red m *du*
kuonca,¹⁵ Mmn ž *na nuogih*,¹⁶
- *u* za issln. stalno dolgi oz. padajoči (cikrumfektirani) * \bar{u} (issln. * \bar{u} > *u*): Ied m
buh,¹⁷ ITed ž *nuč*,¹⁸ Ied m *guspud*,¹⁹ Ied ž *dulina*,²⁰
- ukanje (nenaglašeni *o* > *u*): 3ed sed *pusjeda*,²¹ Tmn m *utruoke*,²² 3ed sed
dubi,²³ ITmn ž *ublike*,²⁴
- **jb-* > *je* po umiku naglasa na prednaglasni zlog: Ied m ^{tv}del_{pret} *jemu*,²⁵
- moderna vokalna redukcija:²⁶ npr. Ied ž ^{tv}del_{pret} *bla*, Ied m ^{tv}del_{pret} *pršu*, prisl_{nac}
slab,
- prehod izglasnega *-m* > *-n*: 1ed sed *stujin*,²⁷ Oed s *pred soncen*,²⁸
- spirantizacija *-g* > *-h*: Ied m *buh*,²⁹
- diferenciacija *dn* > *gn*: ITed m *gnar*, Red m *gnarja*,³⁰
- *tj* > *kj*: prisl_{kr} *kja*,³¹

¹² *Pu kulm skuz me trajba.*¹³ *Ga hauamo knapje u jam.*¹⁴ *Cuote so čudne pred jamo visele.*¹⁵ *Trbouci smo zmeri bli duabr ludje.*¹⁶ *Ku penzija jenkret me srječa.*¹⁷ *Ga hauamo knapje u jam.*¹⁸ *Knap nkol zarejs ne juoka.*¹⁹ *Gjej tje muoje stare ruoke.*²⁰ *Tjab dulina člouk je lice dau.*²¹ *Če boš knapa kdej uprašu.*²² *So učiri perkmandlca z jame nagnal.*²³ *U jam znam jest filat.*²⁴ *Cuote so čudne pred jamo visele.*²⁵ *Trbouska dulina.*²⁶ Moderna vokalna redukcija je zelo močna, primerov je veliko.²⁷ *Trbouska dulina.*²⁸ *U črni tem jami.*²⁹ *Kua se u Trbouljih gudi, Ga hauamo knapje u jam, Knap nkol ni muolu, Kulk sm tem ujam pregraru, Vejš kulk lejt sm kuapu kuolm, Tjab dulina člouk je lice dau.*³⁰ *Kua je tu knapuska jama, Dva sta s šaftlo jeden s krampam.*³¹ *U črni tem jami, Kja po kuolm rat je huadu.*

- issln. **l̥* > *l*: Imnož m *ludje*; Tmn ž prid za *bulše*; nedol *lubit*,³²
- issln. **n̥* > *n*: Imn m *sužni*,³³ ITmn ž *nive*,³⁴
- prehod **-l̥* > *-u* (ponekod z redukcijo predhodnega nenaglašene samoglasnika): Ied m ^{tv}del_{pret} *učiu*, *biu*, *puvejdu*, *pujejdu*.

3.4 Oblikoslovje

V Hrovatičevih pesmih lahko najdemo primere, ki izkazujejo naslednje posavske oblikovne³⁵ lastnosti:

- končnica *-i* v dajalniku in mestniku samostalnikov 1. moške sklanjatve: Med m *u kevdri*,³⁶ Med m *u grabni*,³⁷ Med m *uželuoci*,³⁸
- končnica *-i* v dajalniku in mestniku samostalnikov srednje sklanjatve: Med s *na lici*,³⁹ Med s *u srči*,⁴⁰ Med s *pu železi*,⁴¹ Ded s *sonci*,⁴²
- maskulinizacija nevtar v ednini:⁴³ ITed s *mejst*,⁴⁴
- zaimek za prvo osebo ednine je *jest*,
- v 1. osebi dvojine je osebilo *-ma*: *kupla sma*,⁴⁵
- določna oblika pridevnika (z *-i*):⁴⁶ *velki*.⁴⁷

4 Narečna rima v kontekstu ritmotvornih narečnih značilnosti

Analizirane Hrovatičeve pesmi so dosledno pisane v kvartinah. Večina šteje 4, nekatere pa 3 ali 5 kitic. Najraje rima prestopno, redkeje pa zaporedno in oklepajoče.

³² *Trbouci smo zmeri bli duabr ludje.*

³³ *Trbouci smo zmeri bli duabr ludje.*

³⁴ *Šlemal so učasih ujamo nazaj.*

³⁵ O oblikoslovju panonskih narečij gl. Zorko (2010).

³⁶ *Pu kulm skuz me trajba.*

³⁷ *Ku penzija jenkret me srječa.*

³⁸ *Ti si na bulšm ku rineš kja u jamo.*

³⁹ *Gjej tje muoje stare ruoke.*

⁴⁰ *Knap nkol zarejs ne juoka.*

⁴¹ *Tem ku je jama.*

⁴² *Ti si na bulšm ku rineš kja u jamo.*

⁴³ Za množino ni podatka, ali so tovrstni samostalniki moškega ali ženskega spola.

⁴⁴ *Knap je malgdaj šou zduline.*

⁴⁵ *Vejš kulk lejt sm kuapu kuolm.*

⁴⁶ Za Štajerska narečja je sicer značilna raba določne oblike pridevnika tudi v kontekstih, kjer bi bila pričakovana nedoločna (Premrl Podobnik 2024: 219; Roršek 2012: 23).

⁴⁷ *Gjej tje muoje stare ruoke.*

Prevladujoč je trohejski ritem, zanimiva je pogosta raba amfibraškega ritma, jambški in daktilski pa sta redkejša.

Ritmotvorne narečne značilnosti definiram kot »specifične narečne jezikovne značilnosti, ki v verzu učinkujejo ritmotvorno, tj. bodisi tvorijo glasovne stike (rimo, asonanco) ali glasovne figure (aliteracijo) bodisi sami po sebi prispevajo k ritmičnemu naboju pesmi« (Kočnik 2025: 102–103).

Narečna rima je »rima, pri kateri se glasovi od zadnjega naglašene samoglasnika dalje ujemajo zaradi specifičnih narečnih jezikovnih značilnosti, ki so tako njene definicijske lastnosti. Do ujemanja lahko pride zaradi:

1. glasovno-naglasnih narečnih značilnosti,
2. oblikovno-besedotvornih narečnih značilnosti,
3. specifične narečne leksike« (Kočnik 2025: 103).

Najbolj ritmotvorne so glasovne narečne značilnosti, ki jih je mogoče razdeliti na pojave v vokalizmu (znotraj tega v dolgem in kratkem) ter na pojave v konzonantizmu. Narečna rima je tako definirana tudi v opoziciji do knjižne rime, saj jo določajo narečne glasovno-naglasne in/ali oblikovno-besedotvorne in/ali leksikalne značilnosti, odsotnost katerih bi pomenila tudi odsotnost rime.

V nadaljevanju so navedeni primeri narečnih rim, razporejeni po pojavu, ki jih povzroča. Zanimivo je, da se znotraj iste kitice pogosto pojavijo kombinacije narečnih in nenarečnih oz. knjižnih rim, npr. ena prestopna rima v kvartini je narečna, druga ne ipd.

– issln. * \bar{e} > ej

ITed s <i>mejst</i> – povedk <i>fejst</i> ⁴⁸ (Knap je malgdaj šou zduline)	<i>Knap je malgdaj šou zduline</i> <i>de bi vidlu kua je mejst</i> <i>raj u družbi kiro zine</i> <i>de je za dumače fejst.</i>
---	---

⁴⁸ Po nem. *fest*.

– issln. * \bar{o} > uo > u

Red ž štev <i>druge</i> – Tmn m <i>ruge</i> (<u>U črni tem jami</u>)	<i>Ni duše kle druge</i> <i>perkmandelc le diha</i> <i>in trde ma ruge</i> <i>ku srn pa kja niha.</i>
predl <i>ukuli</i> – Imn m ^{tv} del _{pret} <i>čuli</i> (<u>Dragi muaj knapje</u>)	<i>Jest te še gljedam</i> <i>s hribou ukuli</i> <i>pejsmi razprjedam</i> <i>de bi ih čuli.</i>
ITed ž <i>luč</i> – ITed ž <i>nuč</i> (<u>Črna jama knap ujam</u>)	<i>Črna jama knap ujam</i> <i>pa perkmandlc je še zram</i> <i>fleci črni svjatla luč</i> <i>jamsko ti premaga nuč.</i>
Ied s ^{tv} del _{pret} <i>blu</i> – Med s <i>kzlu</i> (<u>Črna jama knap ujam</u>)	<i>Če pa bo teku gdaj blu</i> <i>de bi šlu žiuleje kzlu</i> <i>kumerati pust spumin</i> <i>ku bo še naprej trpin.</i>
ITed m <i>trut</i> – Ied m <i>guspūt</i> (<u>Tem ku je jama</u>)	<i>Tu so spuznanja</i> <i>kua je tu trut</i> <i>duša utruoška mi sanja</i> <i>de bi jest raj biu guspūt.</i>

– umično naglašeni etimološki * e , * \bar{a} > je > ja

3ed sed <i>prnjase</i> – Tmn m <i>razglase</i> (<u>Ku penzija jenkrat me srječa</u>)	<i>Nej pit mi še sem gdu prnjase</i> <i>nej čuoha na nuogih mi prste</i> <i>nej le mi puvejo razglase</i> <i>kam gre se na uohcet in krste.</i>
Ied ž <i>jama</i> – Ied ž <i>tjama</i> (<u>Tem ku je jama</u>)	<i>Tem ku je jama</i> <i>tem sm duma</i> <i>tem ku je nuč in dan tjama</i> <i>tem usak svuoj del puzna.</i>

Ted ž <i>ujamo</i> – Ted ž <i>tjamo</i> (<u>Vejš kulk lejt sm kuapu kuolm</u>)	<p><i>Vejš kulk lejt sm kuapu kuolm</i></p> <p><i>z mislijo na tjabe šou sm ujamo</i></p> <p><i>bla z menuoj si na upau in uzuolm</i></p> <p><i>ku sm brjedu učasih trdo tjamo.</i></p>
--	---

– umično naglašeni etimološki *o > uo > ua

Ied m ^{tv} del _{pret} <i>huadu</i> – Ied m ^{tv} del _{pret} <i>navadu</i> (<u>Kja pu kuolm rat je huadu</u>)	<p><i>Kja pu kuolm ret je huadu</i></p> <p><i>tud pu dvakrat kakšn dan</i></p> <p><i>štirca se je že navadu</i></p> <p><i>biu je tem ludem puznan.</i></p>
---	--

– -m > -n

Ied sed <i>stujin</i> – ITed m <i>spumin</i> (<u>Trbouska dulina</u>)	<p><i>Trbouska dulina</i></p> <p><i>ti muoj si spumin</i></p> <p><i>spet sprejmi ti sina</i></p> <p><i>ku pride stujin.</i></p>
ITed m <i>spumin</i> – Ied sed <i>trpin</i> (<u>Črna jama knap ujam</u>)	<p><i>Če pa bo teku gdaj blu</i></p> <p><i>de bi šlu žiuleje kzlu</i></p> <p><i>kumerati pust spumin</i></p> <p><i>ku bo še naprej trpin.</i></p>

– issln. *l̥ > l

Ted ž <i>unedelo</i> – Ied s ^{tv} del _{pret} <i>zdelo</i> (<u>U črni tem jami</u>)	<p><i>Pa prid unedelo</i></p> <p><i>zaduost mam jest cajta.</i></p> <p><i>se prou ti bo zdelo</i></p> <p><i>če naju purajta.</i></p>
Idv m ^{tv} del _{pret} <i>kramlala</i> – Ied m ^{tv} del _{pret} <i>kuvala</i> (<u>Veš kulk lejt sm kuapu kuolm</u>)	<p><i>Kupla srna na starost kajžo</i></p> <p><i>pa pu svuoje srječo srna kuvala</i></p> <p><i>dala drug srna drugemu kurajžo</i></p> <p><i>mal srna delala mal pa kramlala.</i></p>

– moderna vokalna redukcija

Imn m prid <i>velki</i> – Imn m <i>prdelki</i> (<u>Gjej tje muoje stare ruoke</u>)	<i>Vejš ti žlahtnk muoj nesledni ded tuoj biu guspud je velki kolm sčrnih jam so bli prdelki zdej so znim udšli posledni.</i>
Med ž <i>pu jam</i> – Ied sed <i>znam</i> (<u>Knapusko smo fano</u>)	<i>Vem de use pugreja tuož se mu pu jam vem de muč mu pejša zdej ku ni vjač znam.</i>

– slabljenje končajev v Ied m ^{tv}del_{pret} (v povezavi z naglasnim mestom)

Ied m ^{tv} del _{pret} <i>pršu</i> – Ied m ^{tv} del _{pret} <i>prekršu</i> (<u>Ku si zjutri s šihta pršu</u>)	<i>Ku si zjutri s šihta pršu si me hiter šou zbudit nis navade te prkršu de bi prej se šou spučit.</i>
Ied m ^{tv} del _{pret} <i>prprau</i> – Ied m prid <i>taprau</i> (<u>Ga hauamo knapje u jam</u>)	<i>Za južno mi funšterc prprau si zgovor izmišla du tazga je prišla de ta je taprau.</i>
Ied m ^{tv} del _{pret} <i>puvejdu</i> – Ied m ^{tv} del _{pret} <i>puvejdu</i> (<u>So včiri perkmandlca z jame nagnal</u>)	<i>So včiri perkmandlca z jame nagnal teku mi en knap je puvejdu teku mi je rjeku de usi so spuznal de malce je use vjač puvejdu.</i>
Ied m ^{tv} del _{pret} <i>muolu</i> – Med m <i>stuolu</i> (<u>Knap nkol ni muolu</u>)	<i>Knap nkol ni muolu in buga ni pruosu sjadu je u svuojem stuolu ni darou nkol mu nuosu.</i>
Ied m ^{tv} del _{pret} <i>ščitu</i> – Med m <i>usvitu</i> (<u>Knap nkol ni muolu</u>)	<i>Zdej je prvič vejdu de ga buh je ščitu pr frlezung je puvejdu ku dumou je šou usvitu.</i>

Ied m ^{iv} del _{pret} <i>puvejdu</i> – Ied m ^{iv} del _{pret} <i>pujejdu</i> (<u>Cuote so čudne pred jamo visele</u>)	<i>Jeden je pršu teku je puvejdu tuki perkmandelc use zdej si shrane malco še zadno ujam je pujejdu in je pubejgnu ukraje neznane.</i>
Ied m ^{iv} del _{pret} <i>pregraru</i> – Ied m ^{iv} del _{pret} <i>pustaru</i> (<u>Kulk sem tem ujam pregraru</u>)	<i>Kulk sm tem ujam pregraru se puvejdat sploh ne da sm pr tem se jest pustaru zdej me jama ne puzna.</i>
Ied m ^{iv} del _{pret} <i>puvejdu</i> – Ied m ^{iv} del _{pret} <i>snejdu</i> (<u>Dragi muaj knapje</u>)	<i>Bi mu puvejdu use si mu dala use je že snejdu zdejs ga nagnala.</i>
Ied m ^{iv} del _{pret} <i>pršu</i> – Ied m ^{iv} del _{pret} <i>prekršu</i> (<u>Dragi muaj knapje</u>)	<i>Kam bo zdej pršu tku rjač ti sinu de se prkršu ne bo spominu.</i>

Oblikoslovje

– Med m/s -i

Med s pu železi – Med ž pr brejzi (<u>Tem ku je jama</u>)	<i>Ta pu železi touče ceu dan star knap pa u senci pr brejzi sam puležava zaspan.</i>
---	---

– maskulinizacija nevter

ITed s mejst – prisl _{nač} fejst	<i>Knap je malgdaj šou zduline de bi vidu kua je mejst raj u družbi kiro zine de je za dumače fejst.</i>
---	--

Leksika

nedol _{kr} <i>filat</i> – nedol _{kr} <i>špilat</i> (<u>U jam znam jest filat</u>)	<i>U jam znam jest filat</i> <i>ta kolm prkljet</i> <i>zvečir znam pa špilat</i> <i>na svuoy klarinjet.</i>
3ed sed <i>nuca</i> – Ied ž <i>štruca</i> (<u>Kulk sem tem ujam pregraru</u>)	<i>Bi se krejgu neč ne nuca</i> <i>uotrek žemle ne puzna</i> <i>zdej je duobra črna štruca</i> <i>pa buh dej de ta bi bla.</i>
ITed m <i>ksiht</i> – ITed m <i>šiht</i> (<u>Knap je malgdaj šou zduline</u>)	<i>Pejsm mu tulažbo daje</i> <i>de se rezvedri mu ksiht</i> <i>ku nalit dumov se maje</i> <i>pa pumisl že na šiht.</i>

Narečna rima se v Hrovatičevi poeziji kaže kot izjemno produktivna. V večini primerov jo povzročajo narečne glasovne značilnosti posavskega narečja oz. zagorsko-trboveljskega podnarečja. Nadaljnje raziskave (Hrovatičeve) narečne rime bodo morale temeljiti na obsežnejšem vzorcu, s čimer bo mogoče osmisliti tudi kombiniranje narečne in knjižne oz. nenarečne rime znotraj posamezne pesmi ali kitice.

5 Sklep

Analiza izbranega korpusa narečne poezije Vinka Hrovatiča je potrdila, da gre za izrazito koherenten in vsebinsko bogat pesniški opus, v središču katerega je rudarska izkušnja kot temeljna identitetna in eksistencialna kategorija. Pesemski subjekt je trdno zasidran v trboveljski dolini, motiv knapa pa skozi pesmi prehaja od delavca v jami do nosilca etičnih vrednot in zgodovinskega dostojanstva, pri čemer se individualna izkušnja neprestano prepleta s kolektivno zavestjo. Moč Hrovatičeve pesniške govornice potrjuje legitimnost narečja kot knjižnemu jeziku enakovrednega medija umetniškega sporočanja. V njegovih pesmih lahko spremljamo primere temeljnih glasoslovnih in oblikoslovnih značilnosti posavskega narečja oz. zagorsko-trboveljskega podnarečja, npr. v vokalizmu razvoje issln. stalno dolgih vokalov (**ě*, **ē*, **ō*, **ē*); issln. kratkih akutiranih vokalov v nezadnjem zlogu (**ě̇*, **ē̇*, **ō̇*); issln. novoakutiranih vokalov v nezadnjem zlogu (**ě̀*, **ḕ*, **ṑ*) in issln. umično naglašanih vokalov (**e*, **o*); ukanje in moderno vokalno redukcijo; v konzonantizmu otrditev palatalnih **í* in **í̇*; prehod

izglasnega *-m* v *-n*, spirantizacijo *-g > -h*, diferenciacijo *dn > gn*, prehod *tj > kj*. V oblikoslovju izstopata raba končnice *-i* v dajalniku in mestniku samostalnikov 1. moške in srednje sklanjatve ter maskulinizacija nevter. Pomemben vidik odstira analiza narečnih ritmotvornih značilnosti, ki kaže, da narečne (zlasti glasoslovne) specifične pomembno izoblikujejo ritmični naboj pesmi, in sicer zlasti s širitvijo inventarja rim. Navedeni so primeri t. i. narečnih rim, razporejeni po narečnih značilnostih, ki jih povzročajo, izpisane pa so celotne kitice, v katerih se pojavljajo. Ugotovimo lahko, da Hrovatič znotraj iste kitice pogosto kombinira narečne in knjižne oz. nenarečne rime, kar lahko interpretiramo tudi kot samosvoj ri(t)motvorni postopek.

Viri in literatura

- HROVATIČ, Vinko, 1999: *Kua se u Trbouljih gudi*. Trbovlje: Samozaložba.
- KOČNIK, Neža, 2025: *Verz slovenske narečne poezije*. Magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- LENARČIČ, Tine, 1999: Spremna beseda: zbirki na pot. *Kua se u Trbouljih gudi*. Trbovlje: Samozaložba.
- OROŽEN, Martina, 2009: Govori hrastniške okolice med sistemom in sporočanjem. *Slovenska narečja med sistemom in rabo*. Ur. Vera Smole, 393–411. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani (Obdobja, 26).
- PREMRL PODOBNIK, Mirjam, 2024: Značilnosti jezikoslovnega opisa določne in nedoločne oblike slovenskega pridevnika ter določnosti pri nekaterih slovenskih jezikoslovcih. *Jezik in slovstvo* 69/4. 211–229. DOI: <https://doi.org/10.4312/jis.69.4.211-229>.
- RORŠEK, Jasmina, 2012: *Izražanje določnosti in nedoločnosti v spontanem govoru*. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- STANONIK, Marija, 2007: *Slovenska narečna književnost*. Maribor: Slavistično društvo (Zora, 51).
- ŠEKLI, Matej, 2009: Merila določanja mej med slovenskimi narečji in podnarečji. *Slovenska narečja med sistemom in rabo*. Ur. Vera Smole, 291–318. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- ŠEKLI, Matej, 2014: Tipologija modelov lingvogeneze slovanskih jezikov. *Slavistična revija* 62/3. 451–461.
- ŠEKLI, Matej, 2018: *Tipologija lingvogeneze slovanskih jezikov*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU. DOI: <https://doi.org/10.3986/9789610501374>.

Summary

The poetic opus of Vinko Hrovatič is closely connected to the mining environment of Trbovlje, where the poet lived and worked. This paper analyses a selected corpus of his dialect poetry from thematic–motivic, linguistic, and versological perspectives, thereby shedding light on a distinctive segment of the Slovene dialectal literary landscape. Hrovatič's poetry reflects the everyday life of miners, their collective identity, social marginalisation, and existential experience shaped by physically demanding labour and the gradual decline of the mining world. The analysed poems reveal several central thematic clusters, including the identity of the miner, work in the mine and everyday life, memory and ageing, intimacy and interpersonal relationships, and existential reflection. The mining valley emerges as a key symbolic space shaping both personal and collective identity. The linguistic analysis shows that Hrovatič writes in the Zagorje–Trbovlje subdialect of the Posavje dialect. His poetic language preserves numerous phonological and morphological features characteristic of this dialect, such as diphthongisation, vowel reduction, consonant shifts, and the masculinisation of neuter nouns. The consistent dialect orthography reflects spoken language and contributes to the authenticity of the poetic voice, while dialect functions as an essential component of poetic expression. The versological analysis focuses on dialect rhyme and

rhythm-forming dialect features. Hrovatič's poems are predominantly structured in quatrains and most often employ trochaic rhythm, with occasional amphibrachic, iambic, and dactylic patterns. Dialect rhyme proves particularly productive, frequently arising from phonological and morphological dialect features. The poet often combines dialect and non-dialect rhymes within the same stanza, creating a distinctive rhythmic effect.